

משנה ראש השנה פרק ג

(ז) התוקע לתוך הבור או לתוך הדות או לתוך הפסס, אם קול שופר שמע, יצא. ואם קול הברה שמע, לא יצא. וכן מי שהיה עובר אחורי בית הכנסת, או שהיה ביתו סמוך לבית הכנסת, ושמע קול שופר או קול מגלה, אם כן לבו, יצא, ואם לאו, לא יצא. אף על פי שזה שמע וזה שמע, זה כן לבו וזה לא כן לבו.
(ח) ויהיה כאשר ירים משה ידו, וגבר ישראל, וכאשר יניח ידו, וגבר עמלק" (שמות י"ז:א). וכי ידיו שלמשה עושות מלחמה, או ידיו שב(ו)רות מלחמה? אלא כל זמן שהיו ישראל מיסתכלים כלפי למעלן, ומכוונים את לבם לאביהם שבשמים, היו מתגברים, ואם לאו, היו נופלים.
[ח] וכיצא בו: "ויאמר יי אל משה: עשה לך שרף ושים וגו' ז" (במדבר כ"א:ח). וכי נחש ממית ומחיה? אלא כל זמן שהיו ישראל מיסתכלים כלפי למעלן, ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים, היו מתרפים, ואם לאו, היו נימוקים.
ח"ש, שוטה, וקטן, אין מוציאין את הרבים ידי חובתן. זה הפלל, כל שאינו מחיב בדבר, אינו מוציא את הרבים ידי חובתן.

משנה ראש השנה ד:ט

כשם ששליח הציבור חייב, כך כל (ה)יחיד ויחיד חייב.
רב' גמליא' אומ': שליח הציבור מוציא את [הרבים] ידי חובתן.

תוספתא ר"ה ב:יח - כ"י לונדון

רבן גמליאל או' שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתן וחכמים אומ' כל אחד ואחד מוציא את עצמו אמרו לו אם כן למה מתפללין כל אחד ואחד לעצמו
אמ' להן מפני שליח ציבור שמתקין את עצמו
אמ' להן אם כן למה מעבירין אותו לפני התיבה
אמרו לו להוציא את מי שאינו יודע
אמ' להם כשם שמוצי' את מי שאינו יודע כך מוציא את מי שהוא יודע

ירושלמי ראש השנה ד':י"ה'

רבן גמליאל אומר: שלוח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן.
רבי חונה רבה דציפורין בשם רבי יוחנן: הלכה כרבן גמליאל באילין תקיעתה.
רבי זעורה ורב חסדא הוון יתיבין תמן בתקיעתא. מן דצולון את צלותא, קם רב חסדא בעיי מצליה.
אמר ליה רבי זעירא: לא כבר צלינן?
אמר ליה: מצלינא וחזר ומצלי, דנחתון מערבייא ואמרון תמן בשם רבי יוחנן: הלכה כרבן גמליאל באילין תקיעתא, ואנא דלא כוונית, אילו כוונית נפק ידי חובתי.
אמר רבי זעורה: ויאות, כל תנייא תניי לה בשם רבן גמליאל ורבי הושעיה תני לה בשם חכמים. רבי אדא דקיסרין בשם רבי יוחנן: והוא שיהא שם מראש התפילה.
אמר רבי תנחום ברבי ירמיה: מתניתה אמרה כן: סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת השם.

חדושי הרשב"א ראש השנה לד, ב

לדבריכם למה שליח צבור יורד לפני התיבה וכו'. מהכא משמע דאפילו בשאר ימות השנה נמי פטר דהתם נמי שליח ציבור יורד לפני התיבה. וכן משמע נמי בסמוך בהדיא דאמרינן מכלל דפליגי בשאר ימות השנה אלמא דר"ג אפי' בשאר ימות השנה קאמר,

ותמיה לי מאי קאמר מפני מה שליח צבור יורד והא בעינן תקיעות על סדר ברכות בחבר עיר דוקא ולא ביחיד וא"כ צריך לירד כדי לשמוע תקיעות על סדר ברכות, וי"ל דהיא גופא קא מיבעיא ליה היאך אפשר כיון שכל אחד ואחד מתפלל לעצמו למה שליח צבור יורד והיאך תוקעין על סדר ברכות. ועוד י"ל דנפקא מינה

לשאר ימות השנה, ומינה דכיון שבשאר ימות השנה יורד לפני התיבה אלמא מוציא הוא את הציבור ידי חובתן ואם בשאר ימות השנה מוציאן כל שכן בר"ה וביהכ"פ כנ"ל.
אמר להם כשם שמוציא את שאינו בקי כך מוציא את הבקי. **דכיון שהוא מוציא את שאינו בקי הא עבדינן לה לתפלה כשאר ברכות של חובה שאע"פ שיצא מוציא והילכך לא פלגינן בין בקי לשאינו בקי.**

חדושי הריטב"א ראש השנה לד, ב

פירשו הגאונים ז"ל שרבן גמליאל ורבנן בכל ברכות [פליגי בין דשאר ימות השנה בין] דראש השנה ויום הכפורים, (פליגי) דלרבן גמליאל שליח ציבור מוציא ידי חובה לכולן אפילו את הבקי ולרבנן אינו מוציא כלל את הבקי ואפילו בראש השנה ויום הכפורים, והיינו דפסקו כרבן גמליאל בברכות דראש השנה ויום הכפורים אלמא בכלהו פליגי, (ודר"ע) [ודכולי עלמא] **מוציא לעולם את שאינו בקי בצבור מיהת אבל לא ביחיד כדתנן יחיד שלא בירך אין חבירו מברך לו שכל אחד יש לו (לשון) [לשנן] בפיו, אבל בצבור חשיב צירוף כאילו הוא מוציא בפיו ומהאי טעמא פטר רבן גמליאל אף בבקי, והיינו דקאמר בברייתא בטעמא דדיה כשם שמוציא את שאינו בקי כלומר על ידי צירוף מה שאין כן ביחיד דעלמא כן יש להוכיח להוציא את הבקי על ידי צירוף שכולם כאיש אחד, ורבנן סברי דכיון דידע חייב הוא לשנן בפיו ולא מהני ליה צירוף מדרבנן.**
והא איפסקא הלכתא כרבן גמליאל בברכות של ראש השנה ויום הכפורים של יובל משום דאוושא כדאיתא בגמרא, ולפי זה תקנו שיהא שליח צבור מסדר בתפלתו אוחילה לאל מה שאין היחיד אומר ותקנוהו בתחלת מלכות לפי שאינו מוציא את הבקי אלא מברכות דמלכות זכרונות ושופרות בלחוד כדאיתא לקמן, ובשאר ימות [השנה] קיימא לן כרבנן שאין שליח צבור מוציא את הבקי כלל אלא כשטעה וסיים תפלתו וצריך לחזור שעשאוהו כשאינו בקי ויוצא על ידי שליח צבור כדאיתא בברכות בהדיא (כ"ט א' ע"ש ובתו' שם כ"ט ב'), והטעם דמדינא כדאי הוא להוציא בצבור אף לבקי כסברת רבן גמליאל אלא דרבנן עבוד חזוק שיהא הבקי משנן בפיו ובשטעה אוקמוה אדיניה ועשאוהו כשאינו בקי, וכן עיקר.

חדושי הר"ן ראש השנה לד, ב

יחיד שלא בירך אין חבירו מברך לו. פי' דאף ע"ג דקיימ"ל כל הברכות כולן אף על פי שיצא מוציא כבר הוציא מכלל זה בירושלמי ק"ש ותפילה וברכת המזון דגרסינן התם לא מסתברא בק"ש דכתיב ושננתם שיהא כל אחד משנן בפיו ולא מסתברא בתפלה שיהא כל אחד מבקש רחמים על עצמו וגרסי' נמי התם א"ר אליעזר שניא ברכת המזון דכתיב ואכלת ושבעת וברכת מי שאכל יברך. ומיהו ה"מ בשידוע לברך אבל בשאינו יודע חברו מוציא כדאמרין בפרק שלשה שאכלו אבל אחד סופר ואחד בור סופר מברך ובור יוצא. לדבריכם למה שליח צבור יורד לפני התיבה. פי' בשאר ימות השנה דאלו בר"ה מאי קא מהדר להו והרי צריך הוא לירד לפני התיבה כדי שיתקעו על סדר ברכות שלא אמרו אלא בצבור.

חדושי הרשב"א ראש השנה לה, א

... ומ"מ אלו רצו להתפלל לעצמן בבית הכנסת איכא מרבנותא ז"ל דאמרין דלא מתפללין אלא שבע אבל כשמתפללין בינם לבין עצמן שלא בחבר עיר מתפללים תשע, וכזה שלח רבינו האי גאון ז"ל בתשובה והרבה מן הגאונים ז"ל הסכימו בדבר זה כפי מה שכתוב בהלכות הרב ר' יצחק נ' גיאת ז"ל. אבל הרב ר' יצחק בן גיאת ז"ל כתב דבין יחיד בין שליח צבור לעולם אין מתפללין שבע בתפלת מוספין אלא תשע וכן הורה רב שמואל הלוי ז"ל שקבל מרבנותיו ז"ל, ויש להם על מה שיסמוכו דהא מתני' דקתני כשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב אתשע ברכות קאי ור"ג אומר שליח ציבור מוציא ידי חובתן ואמרו לו לר"ג לדבריך מפני מה צבור מתפללין אמר להם כדי להסדיר שליח ציבור את תפלתו, ואלו היו הצבור מתפללין שבע לבד היאך יסדיר שליח ציבור תשע שיש בהן שלש ארוכות בשעה שהציבור מתפללין שבע שהן קצרות, ולא ירדתי לסוף דעתם בראייה זו ואדרבה מינה משמע דאין הצבור מתפללין אלא שבע ולא תשע דהא שליח ציבור יורד להוציא את הבקיאין ואם איתא דאינהו מתפללין תשע וכבר יצאו לדידיה נמי למה שליח ציבור יורד לפני התיבה, וי"ל להוציא מקצת הבקיאין אם לא התפללו ולהוציא עם שבשדות דאניסי למיתי לבי כנישתא דשליח צבור מוציאין אף על פי שלא התפללו כלל.

[להרחבה למטיבי לכת - ראיות הרשב"א

ועוד הביא ראיה דאם איתא רבנן גופיהו מאי קא מקשו ליה מפני מה צבור מתפללין והלא תפלתן אינה כתפלת שליח ציבור וצריכין עדיין לתפלת שליח צבור להוציאן ידי תשע, ובזו נראה לי לומר שלא אמרו ביחיד שבע אלא להקל כיון ששליח ציבור מוציאן וא"כ למה ציבור מתפללין אפי' שבע שהרי שליח ציבור מוציאן בדעדיפי מינייהו. ועוד הביאו ראיה מרבן גמליאל עצמו שהקשה לדבריכם מפני מה שליח ציבור יורד לפני התיבה ואם איתא מאי קושיא כדי להוציאן ידי תשע שהם לא התפללו אלא שבע, וגם בזו יש לומר דלדבריהם דרבנן קאמר להו דלרבנן כיון שאין שליח ציבור מוציא את הבקי אף היחידים צריכים להתפלל לעצמן תשע וכדקתני מתני' כשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב. ומן הטענה הזאת נראה לי שאין להביא ראיה מדאמרין מאי שנא הני כלומר דפסקינן בהו כר"ג אילימא משום דנפישו בהו קראי דמלכיות זכרונות ושופרות ואסיקנא אלא משום דאוושי כלומר שברכותיהן ארוכות, דשמעינן מינה לכאורה שכל יחיד ויחיד חייב בהן אלא שהקלו שיוציאם שליח צבור בהן כדי שלא יבואו להשתבש בהן מתוך שהן ארוכות והילכך כל שהן מסדרין לעצמן מתפללין תשע ולא שבע. אלא שיש לי לומר דכל שאתה מצריך את היחידים להתפלל לעצמן ואין שליח צבור מוציא אותן, אף הן מתפללין תשע כיון שהן עצמן צריכין להתפלל ואין שליח צבור מוציאן דא"כ ידי תשע לא יצאו, ולעולם אין שליח צבור יורד לפני התיבה ומתפלל אלא מה שהוא צריך להוציא ידי חובת היחידים. והיינו נמי דקא אהדרו ליה רבנן לרבן גמליאל כדי להוציא את שאינו בקי ואילו לא התפללו היחידים הבקיאין תשע גם הוא היה צריך להוציא את הבקי כשאינו בקי, אלא ודאי לרבנן דאמרי אין שליח צבור מוציא את הבקי צריכין הן להתפלל תשע. והיינו דקאמר מאי שנא הני דלא פסקינן בהו כרבנן משום דאוושי כלומר לכשתמצא לומר הלכה כרבנן אף בהני צריך הוא כל יחיד ויחיד להתפלל לעצמו ואם אתה מצריך לומר תשע אתו לאשתבושי בהו. ומ"מ טפי משמע הכין שאין שליח צבור יורד ומתפלל אלא במה שהיחידים מתפללין לעצמן, וכן עמא דבר.]

רי"ף ראש השנה יב, א

... ושמעינן מינה דהלכה כר"ג בברכות של ר"ה ויוה"כ בלבד אבל בשאר ימות השנה לא אלא כשם שש"צ חייב כך כל יחיד ויחיד שהוא בקי חייב וכן הלכתא:
ועם שבשדות דאניסי ולא מצו למיתי לבי כנישתא בר"ה וביוה"כ ש"צ נמי מוציאן ידי חובתן **אבל דעיר אין ש"צ מוציאן ידי חובתן עד דאתו לבי כנישתא ושמעי משליחא דצבורא מתחילה ועד סוף:**
ירושלמי ר"ג אומר ש"צ מוציא את הרבים ידי חובתן וכו' רב הונא צפורה בשם ר' יוחנן אמר הלכה כר"ג באילין תקיעתא והוא שישנן שם מראש התפלה ומאי שנא ברכות של ר"ה ויוה"כ שש"צ מוציא את הרבים ידי חובתן משא"כ בשאר ימות השנה משום דנפישו ברכות דכל שבתות וי"ט של שאר ימות השנה שבע והני תשע:

בעל המאור ראש השנה יא, א

ואל תתמה על מה שאמרנו שנשתנו המנהגות בדורות האחרונים מדורות הראשונים **כי אני זכור כי ראיתי בילדותי כל הצבור מתפללין במוספין שבע וש"ץ לבדו היה מתפלל תשע** והיו תולין מנהגם במנהגי ישיבות הגאונים כי כן מצאו כתוב בספריהם וכן תמצא בהלכות ה"ר יצחק בן גיא וכו' חזרו הכל להיות מתפללים תשע ברכות.

מלחמת ה' ראש השנה יב, א - ב

ומה שנהגו מקצת מן הדורות ראשונים להתפלל ז' ועכשיו מתפללין ט' אין בזה שינוי מנהג וזה וזה לדבר א' נתכווננו שהרי ר"ג וחכמים אפי' בשאר ימות השנה נחלקו מדפריש ר' אמי הלכה מכלל דפליגי כל השנה כולה ומדאמר ר' יוחנן הלכה כר"ג בשל ר"ה מכלל דפליגי אפי' בשאר ימות השנה ועוד מדאמר להם ר"ג למה ש"צ יורד והלא לדבריו יורד הוא ש"צ לשאר ימות השנה אלא ש"מ בכל ימות השנה הם חולקין ולפיכך הקשו לו למה צבור מתפללין והוא השיב כדי להסדיר ולא שיהא הדבר קבוע עליהם חובה **וכיון שנפסקה הלכה כר"ג בשל ר"ה בלבד נמצאו פטורין מט' וחייבין בז' כשאר יום טוב** שהרי חובת היום חייבים הם בה כשאר ימים טובים ואי בשחרית או במוספין סדר תקיעות דהיינו ט' בחבר עיר המתקיע בהן תקנום הא בחובת היום שהם ז' דיוצר אור או דמוסף כל היחידים חייבין בהן וזה נכון ועיקר הוא

ומצאתי בזה הסוגיא ירושלמית שהיא מסייעת לדברי אלה דגרסי' התם רב חונא רבה דצפורין בשם ר' יוחנן הלכה כר"ג באילין תקיעתא ר' זעירא ורב חסדא הוון יתבין תמן בתקיעתא מן דצלין אתת צלותיה קם רב חסדא בעי מצלויה א"ל ר' זעירא ולא כבר צלין א"ל מצלינא וחזר ומצלי דנחתין מערבייא מן תמן ואמרין בשם ר' יוחנן הלכה כר"ג באילין תקיעתא ואנא לא כוונת הא אילו כוונת הוינא נפיק ידי חובתי א"ר זירא ויאות כל תנא תני לה בשם ר"ג ור' אושעיא תני לה בשם חכמים רב אדא דקסרין בשם ר' [דף יב עמוד ב] יוחנן והוא שיהא שם מראש התפלה א"ר תנחום בר' ירמיה מתניתא אמרה כן סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת השם זו היא הגמ' הזו

והרי פירושא ברור למי שעינו יפה

שפסקו תחלה הלכה כר"ג בתקיעות ופי' רב חסדא דדוקא במכוין לצאת הא אם לא נתכוין לצאת אף על פי ששמען מש"צ לא יצא ובא רב אדא והוסיף והוא שיהא שם מראש התפלה כלומר מתחלת אבות הא אם היה שם מתחלת תקיעות ושמע מלכיות זכרונות ושופרות בלבד לא יצא וא"ר תנחום מתניתא אמרה כן סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת השם דאלמא סדר תפלה זו מתחלת אבות היא ועד הסוף כדקתני נמי ואומר עבודה והודאה וברכת כהנים עמו

נלמוד מכאן שלא פסקו כר"ג אלא במלכיות זכרונות ושופרות בלבד והוא מה שאמרו הלכה כר"ג באילין תקיעתא אבל לא בשאר התפלה ולפיכך הוצרכו לומר שהוא צריך להיות שם מראש התפלה שלא תאמר כיון שאינו מוציאו אלא ע"י מלכיות זכרונות ושופרות לא יהא צריך להיות שומע אלא אלו בלבד בא להודיעך שיש סדר לתפלה זו וצריך להיות שם מתחלה ועד סוף ומכל הענין הזה נלמוד שצריך היחיד להתפלל ז' שהם חובת היום ואפי' אם תמצא לומר שש"צ פוטרן מכולן בר"ה אפ"ה מאחר ששינוי למה צבור מתפללין ואמר לה ר"ג כדי להסדיר ש"צ את תפלתו נמצא שלדבריו אין צבור מתפללין אלא להסדיר לפיכך אם רצו להתפלל ז' מתפללין ז' כדי שיסדר ש"צ תפלתו בלבד **ובימים הראשונים לא היו רובן בקיאים לפיכך נוהגין להתפלל ז' כדי שיסדיר ש"צ תפלתו ועכשיו נהגו להתפלל ט' ומי שאינו בקי קורא בסידורין הכתובין בסדר היום ואין בזה שנוי עיקר המנהג ואף שהרבה מן הראשונים שנהגו בט' לעולם כמו שמצוי בחבורי תשובותיהם**

חדושי הרמב"ן ראש השנה לה, א

לא פטר ר"ג אלא עם שבשדות.

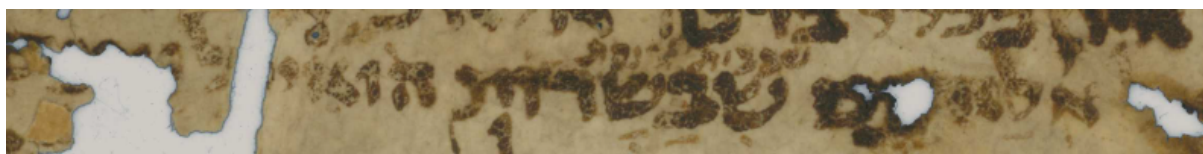
פרש"י ז"ל אבל דעיר לא משום דלא אניסי ויכולין להסדיר תפלתן, נראה שהוא מפרש דעיר שיכולין לסדר צריכין להתפלל, ותמהני א"כ היאך אמרו לו לר"ג לדברך למה צבור מתפללין, שהרי צריכין להתפלל ואין ש"צ מוציאו, והגאונים ז"ל פירשו דלא פטר ר"ג מי שלא שמע תפלת ש"צ אלא העם שבשדות דאניסי ולא מצו למיעל לבי כנישתא, אבל דעיר שלא בא לבית הכנסת לא דהא לא אניסי ומצו למיעל לבית הכנסת, אבל אותם שבאו לבית הכנסת כולן פטורין,

אבל לא נתקרה דעתי עדיין משום דהוה לן למימר בגמ' הכי פוטר היה ר"ג עם שבשדות אף על פי שלא שמעו, מדקאמרי סתם לא פטר אלא עם שבשדות משמע ולא אחרים בין דבית הכנסת בין דעיר, ואדרבה הוה ניחא לישנא קמא דקאמר פוטר היה ר"ג עם שבשדות ולומר שפוטר היה אפי' עם שבשדות דלא שמעי משליחא דצבורא, ולא מיבעיא הני דעיר דשמעי משליחא דצבורא.

ובדקתי ומצאתי בתשובת הגאונים שהם גורסין כך לא פטר ר"ג אלא עם שבבית הכנסת ושבשדות דאניסי אבל כולי עלמא לא, וכן ראיתי בנוסחא של ר"ח ז"ל ונוסחי דילן משבשן, ובירושלמי כך אמרו ש"צ מוציא את הרבים כו' והוא שישנו שם מראש התפלה, ואפשר שאף רש"י ז"ל כך אמר דאותם דעיר שלא באו לשמוע תפלת ש"צ צריכין להתפלל, ולא פטרם ר"ג מפני שאינם אנוסים ויכולין להסדיר תפלתם, והמקום ידן אותנו לכך זכות ויזכנו לעסוק בתורתו, אכ"ר.

רבנו חננאל ראש השנה לה.

וכן סוגיא דשמעתא אמר רב אחא בר רב עזריא אמר ר' שמעון חסידא פוטר היה רבן גמליאל אפילו עם שבשדות כו' ואסיקנא אלא כי אתא רבין אמר ר' יעקב בר אידי אמר ר' שמעון חסידא לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבכנסת ושומעין מש"ץ והעם שבשדות והן אנוסין שאינן יכולין לבא אבל הני דשכיחי בעיר ולא אתו לא פטר להו רבן גמליאל.

חדושי הריטב"א ראש השנה לה, א

כתב רבינו ז"ל ועם שבשדות [דאניסי ולא מצו למיתי לבי כנישתא בראש השנה וביום הכפורים שליח ציבור נמי מוציאן ידי חובתן, אבל דעיר אין שליח ציבור מוציאן ידי חובתן עד דאתו לבי כנישתא ושמעו משליחא דצבורא מתחלה ועד סוף]. ולישנא דגמרא לא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות משום דאניסי, ורבינו ז"ל מפרש דהכי קאמר לא פטר רבן גמליאל מאותן שאינן בבית הכנסת אלא עם שבשדות וכו' והוא הדין כל דאניסי ואפילו בעיר ששליח צבור מוציאן ואפילו בקיין, לאפוקי מאן דלא אניס אפילו אינו בקי לא פטר ליה שליח צבור, והכי ריהטא שמעתא שפיר, וכן פירש רבינו חננאל ז"ל, אבל רש"י ז"ל מפרש דברים כפשוטן שלא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות דאניסי וכיוצא בהן אבל בעיר אפילו הם בבית הכנסת צריכין הם להתפלל ואין שליח ציבור פוטר את הבקי, וליתא דהא אמרו לו לרבן גמליאל לדבריך למה צבור מתפללין ולא השיב להם מפני הבקיאין שאין שליח ציבור פוטרן אלא שאמר כדי להסדיר שליח צבור תפלתו. ירושלמי ר' הונא צפוראה הלכה כרבן גמליאל באילין תקיעתא והוא שישנו שם מתחלת (התקיעה) [התפלה], כלומר שאין שליח צבור פוטר את הבקי כי אם מברכות של תקיעה בלבד וצריך הוא להתפלל שבע, ולמדו כן ממה ששינו, +א"ה, חסר כאן, ועי' רמב"ן במלחמות ובדרשה לראש השנה שהביא כל דברי הירושלמי ומאי דקאמרי והוא שישנו שם כלומר שאע"פ שהתפלל שבע בפני עצמו אין שליח ציבור מוציאן אם אינו שומע ממנו כל התפלה מראש ועד סוף וכדפריש סדר ברכות ואומר אבות וגבורות וכו', ומעתה למדנו שרשאין הצבור להתפלל שבע ושישמעו אחר כך משליח ציבור תשע, וכן היה מנהג גבי ישיבות הגאונים ז"ל, אבל רבינו יצחק גיאת ז"ל כתב שאין לצבור להתפלל אלא תשע ואמר שכן המנהג בבתי כנסיות של רבנים גדולים וכן קבלו מחכמים גדולים ואנשי מעשה, והכרעתן ממה שאמרו לו לרבן גמליאל לדבריך למה צבור מתפללין ואילו לא היו מתפללין אלא שבע היאך שואל למה מתפללין שהרי שליח ציבור אין מוציאן משבע, ועוד מהו זה שאמר להם רבן גמליאל למה שליח צבור יורד שהרי צריך הוא לירד מפני מלכיות וכו' כי לא התפללו הצבור אלא שבע, אלא ודאי שמע מינה שחכמי התלמוד היו נוהגין שהיו צבור מתפללין תשע, וזו אינה מכרעת כי מה שנהגו הגאונים ז"ל להתפלל שבע הוא אחר שנפסקה הלכה כרבן גמליאל באילין תקיעתא ודברי הברייתא נאמרים לפי מחלוקתם ולפי דעתם של רבן גמליאל ורבנן, שרבן גמליאל סובר ששליח ציבור מוציא את הבקי אף בשאר ימות השנה ורבנן סברי שאינו מוציאן לעולם וצריכין הם להתפלל תשע לגמרי בראש השנה, וזהו שאמר רבן גמליאל למה שליח צבור יורד, וכשאמרו לו למה צבור וכו', וכיון שכן אין לזוז ממנהגן של גאונים שראו מרבנן סבוראי כי ישבו על כסאו של רב אשי ונתפללו בבית הכנסת שלו וראו שהצבור מתפללין שבע, ועיקר ואריך, ומיהו לפי מה שראינו שאין הכל זריזין לשמוע כל התפלה משליח צבור והם מסיחין דעתם ממנה, טוב ויפה שיהא הבקי מתפלל לעצמו תשע ולא יסמוך על שליח צבור כיון שאפשר לו להתפלל שאינו אנוס.

מרומי שדה ראש השנה לד, ב

שם. תניא א"ל לר"ג לדבריך למה צבור מתפללין. ומבואר דלפי דבריהם ניחא, דס"ל דאפילו שיהיו שומעין מפי הש"ץ אין יוצאין עד שיתפללו בעצמם. והנה הקשה ר"ג לדברי חכמים למה ש"ץ יורד לפני התיבה. וקשה ולדידיה מי ניחא, הא כבר המנהג הוא שהציבור מתפללין, ולמאי יורד גם הש"ץ. וצ"ל דר"ג חולק בתרתי, פי' שגם אם לא שמע מפי הש"ץ והיינו עם שבשדות, יוצאין יד"ח, ופליגי בתרתי: ובזה מובן הא דאי' בדף ל"ה א' אר"ש חסידא, פוטר היה ר"ג אפילו עם שבשדות. ולא מיבעיא הני דקיימי הכא. ומקשה הגמ' אדרבה הני אניסי והני לא אניסי. ולכאורה מאי קושיא, דילמא אתי לאשמועין אפילו לא שמעו כלל, ומכש"כ בשעומדים בביהכנ"ס ושומעים. ולדברינו ניחא, דזה מוכרח מדברי ר"ג וחכמים דפליגי בתרי אופנים, וע"כ העלה ר"ש חסידא דאפילו עם שבשדות דלא שמעי, ומכש"כ הני דקיימי הכא ולא שמעו, ושפיר מקשה. ומשני דדוקא עם שבשדות אם לא שמעי יצאו, אבל הני דקיימי הכא דוקא בדשמעי, וכפי' הרי"ף. אבל לפירש"י שלפנינו בד"ה אבל דעיר לא, שפי' משום דיכולין להסדיר תפלתן, ומשמע דר"ג מודה בכל השנה, דבן

עיר מחויב להתפלל בעצמו, ורק ברה"ש וביוה"כ דאושי בברכות הקילו. וקשה דא"כ מה הקשה למה ש"ץ יורד לפני התיבה. ומדברי התוס' לעיל בד"ה כך, משמע שלא היה בפירש"י ז"ל כך, אלא מיירי בשלא שומעין. אבל בשומעין ודאי דיוצא יד"ח לר"ג. ועי' מש"כ בס"ד בהע"ש סי' כ"ד:

תוספתא ראש השנה ב':י"ח - מהדורת ליברמן

(יח) רבן גמליאל אומ' שליח ציבור מוציא את הרבים ידי חובתן, וחכמים אומ' כל אחד ואחד מוציא את עצמו, אמ' להם אם כן למה מורדין אותו לפני התיבה, אמרו לו כדי להוציא את מי שאינו יודע, אמ' להם אם כן למה מתפללין כל אחד ואחד לעצמו, אמרו לו מפני ששליח צבור מתקין את עצמו, אמ' להם אם כן למה מורדין אותו לפני התיבה, אמרו לו להוציא את מי שאינו יודע, אמ' להם כשם שהוא מוציא את מי שאינו יודע כך הוא מוציא את מי שהוא יודע.

תוספתא כפשוטה ראש השנה ב':י"ח

98. אמ' להם אם כן למה מורדין וכו'. השאלה והתשובה חסרות בכ"ל, ויש כאן נוסחא כפולה.
99. אמ' להם אם כן למה מתפללין וכו'. בכ"ל: אמרו לו אם כן וכו'. וכ"ה בבבלי ל"ד ב'. ועיין במלחמות ובר"ן.
100. אמרו לו מפני ששליח צבור וכו'. בכ"ל ובבבלי הנ"ל: אמ' להן מפני וכו'.
100-101. אמ' להם אם כן למה מורדין וכו'. כלומר שוב אמר להם, וכ"ה גם בבבלי הנ"ל.

הלכות רי"ץ גיאת הלכות ראש השנה עמוד לח - מא

ואמר רב סעדיה ברכות של ראש השנה במקום שיש שליח צבור הוא מוציא ידי חובת העומדין אחריו ואינן צריכין להתפלל הואיל ויוצאין בתפלת שליח צבור ובלבד שיתכוון לשמוע מתחלה ועד סוף.
ורב משה אמר דיחיד דבעי לצלויי עלינו לשבח אי גמיר ליצלויי לצלי ואי לא גמיר ליצלויי למנחת חד ולמשמע חד מאחוריה לא דחובה הוא דקאמר. סדר ברכות אומר אבות וגבורות וכולי ואי גמיר ליצלי עלינו לשבח בליחשא ולא ליתקע ליה חבריה כי היכי דתוקע לשליח צבור אלא שומע תקיעות כל שעה דמתרמי ליה ואי לא גמיר לא מתחייב למימר אלא מלוך על כל העולם כולו בכבודך ושומע תקיעות על הסדר ונפיק ידי חובתיה.
ור' נטרונאי אמר נהיגי בתרתי מתיבתא בראש השנה לצלויי שליח צבור וצבור שבע ויחיד מתפלל בביתו תשע כדי שיצא ידי חובתו במלכיות זכרונות ושופרות. ואמר רב צמח כל מאן דקאי אחרי שליח צבור נפיק ידי חובתיה בברכות של ראש השנה ומאן דליתיה אחוריה מיבעי ליה למיזל לצבור אחר לשמוע ברכות ותקיעות. ואמר רב עמרם במקום שליח צבור אין יחיד מתפלל ט' ברכות שהלכה כרבן גמליאל שאמר שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן אבל במקום שאין שליח צבור יחיד חייב בט' ברכות. והני שאין באין בבה"כ חייבין שלא פטר רבן גמליאל אלא עם שבשדות דאניסי והני דקיימי בבית הכנסת ששומעין משליח צבור ובמקום שיש שליח צבור מתפללין ביחיד ז' ברכות. ורב שרירא ורב האי פסקו הכי והכי אמר רבן גמליאל כל השנה כולה כשיש שליח צבור אין כל יחיד צריך להתפלל אלא בשמעו משליח צבור וחכמים אמרו כל יחיד ויחיד חייב ותניא אמרו לו לרבן גמליאל לדבריך למה צבור מתפללין וכולי ואמרין דר' מאיר מודה לו בברכות של ראש השנה ויום הכפורים ולא פטרו אותו מברכות של כל השנה מפני [עמוד לט] שאין אחרת דומה בשאר ימות השנה דומה להן ובאין יחידים לטעות ולהשתבש בז' דיום הכפורים ובט' דראש השנה והיינו דקאמרי משום דאוושן אבל סדר עבודה לא היינו ברכות דיום הכפורים שנאמרו כאן שאין יחיד חייב לומר סדר עבודה במקום שאין צבור ואם בקי הוא ויודע שאינו משתבש שפיר דמי לומר. הרי את למד מדבריהם דלא שני ליה לרבן גמליאל בין ראש השנה ליום הכפורים, וכרבנן (בגליון: נ"ל דצ"ל ובין) בשאר ימות השנה ושאינו בין הני להני משום דאתי לאשתבושי ואם בקי הוא ויודע שאינו משתבש שפיר דמי לומר בראש השנה וביוה"כ.
ורב האי אמר מנהגנו כדמר רב נטרונאי ושאינו שליח צבור מצבור המתפללין שבע משום דלא שמעי תקיעתא על סדר ברכות ושליח צבור יורד ומשמיע בט' תקיעות על סדר ברכות.
ועוד נשאל יש שאומרינו עלינו לשבח חייב על כל אחת ואחת לאמרו ואף על פי שעומד אחר שליח צבור ומתפלל בלחש אותה מתפלל. ואם התפלל שבע לא יצא עד שיתפלל ט' בין בבית הכנסת ובין בביתו ואין במוסף של

ר"ה ז' כלל אלא ט'. והשיב מעולם לא נעשה כן בישיבות אלא בזמן שהצבור מתפללין בחבר עיר אין יחיד מתפלל בלחש אלא ז' בלבד וכשירד שליח צבור לפניו אומר ט' ובכך יצאו ידי חובתן. והכי אמרו רבנן דמתניתין דכשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב וכולהו אחבר עיר קיימא ועל צבור שמקובצין להתפלל דתנא קמא סבר כל יחיד ויחיד מתפלל ט' ורבנן גמליאל סבר כל אחד ואחד מתפלל שבע ואין אומר מלכיות זכרונות ושופרות אלא שליח צבור אומרן ומוציא את השומעין ידי חובתן. ופסיקא הלכה כרבנן גמליאל וכן המנהג. וצריך יחיד לכוין את לבו לש"צ מתחלת ירידתו מאבות עד סוף התפלה כדי שיהא עומד אחריו כמו שהוא עומד בתפלה. ומי שישנו במקום ולא בא להתפלל בבית הכנסת אי גמיר למימר ט' כתקנן ושומע תקיעות אפילו שלא כסדר הברכות אף על גב דליתיה מן המובחר. ומאן דלא גמיר ולא בא לשמוע משליח צבור לא יצא. והעם שבשדות דאניסי ולא באו לבית הכנסת אף על גב דלא גמירי למימר ט' יצאו ידי חובתן. ומאן דגמיר מנהון לימא ט' איהו מתפלל ונפקי דאמר לא פטר רבן גמליאל אלא עם העומדים בבה"כ ועם שבשדות משום דאניסי ואי לא גמיר יצא.

ועוד נשאל ממנו קים לן דהלכה כרבנן גמליאל להוציא את הבקי ואת שאינו בקי כדמכון בקי דעתיה בתר שליח צבור כי מסיים צלותיה צריך שיפסע ג' פסיעות לאחריו ואח"כ יתן שלום או [עמוד מ] דילמא הני מילי כד מצלי בלחש אבל הכא לא צריך שיפסע ג' פסיעות. שליח צבור דלא מצי לצלויי בלחש ואפיק נפשיה בצלותא דצבורא מיחייב למפסע ג' פסיעות כמשלם תפלה אי לא.

והשיב כך וכך מנהג בישיבה כי בזמן שיחיד מתפלל לעצמו ז' ברכות בראש השנה אף על פי שלא אמר מקראות של מלכיות ושל זכרונות ושל שופרות אלא שליח צבור בירך ט' ברכות ויצא היחיד ידי חובתו אין היחיד פוסע ג' פסיעות לאחריו אבל בתפילה שהתפלל לעצמו שהיא ז' ברכות פוסע ג' פסיעות אבל ודאי אם לא התפלל היחיד כל עקר ואפילו ז' לא יצא ידי חובת המוספין אלא בתפלת שליח צבור צריך כל יחיד לפסוע אחר שמסיים שליח צבור וכן שליח צבור עצמו אם התפלל ז' בלחש אחריהם פוסע ואם לא התפלל אלא מעיקרא ט' בקול גדול לצבור אינו פוסע אחר תפלתו. ויש בשלוחי צבור מי שמחמיר על עצמו לפסוע אלא שהוא מבליע את פסיעותיו לבלתי הראות דלא ניחזי כיוהרא זהו המנהג. וכל יחיד ויחיד חייב בט' ברכות ובדין היה דאפילו בצבור כדי שיסדר שליח צבור את תפלתו אלא שתקנו לו בלחש יותר מז' בזמן שהוא בצבור ולא תקנו לו לפסוע לאחריו בצבור אלא לאחר תפלה שבלחש.

נמצאת למד מדבריו שאין היחיד מתפלל בצבור אלא ז' בלבד ואנו קבלנו מחכמים ובעלי הוראה ואנשי מעשה שקבלו אף הם מחכמים שלפניהם וכגון רבינו שמואל הלוי שקבל מהרב ר' חנוך וזקנים שבדורו הלכה למעשה שאין מתפללין בתפלת המוספין של ראש השנה כלל ז' אלא ט' ברכות מתפללין וכן היו מורין ועושין ומתניתין דכשם ששליח צבור חייב כך כל יחיד ויחיד חייב מסייע להו דבט' ברכות קיימא ולא בז' והכי פרושיה כשם ששליח צבור חייב ט' ברכות כך כל יחיד ויחיד חייב ט' ברכות רבן גמליאל אומר שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן אמרו לו לדבריה למה צבור מתפללין אמר להם כדי להסדיר שליח צבור את תפלתו הכי קאמרו לו אם כדבריה ששליח צבור פוטרן למה הם מתפללין ט' ברכות בלחש אמר להם כדי להסדירם שליח צבור ואח"כ יעבור לפני התיבה ואומרן בקול רם כדי להוציא ידי חובת הצבור. אחוז לך מעתה שכשהצבור מתפללין בלחש ט' ברכות מתפללין ולא ז' שהסדרת ש"ץ לט' היא שהוא צריך לומר בקול רם ולא ז' ואי אפשר לומר שכך אמרו לו למה צבור מתפללין ז' מפני תשובתו כדי להסדיר שליח צבור את תפלתו ותפלתו ט' היא והוא והן שוין בה. ועוד אם איתא דז' מתפללין היה לו להשיב כלום צבור ט' מתפללין שאין צריכין לירידת שליח צבור ז' הוא שמתפללין וחכמים עצמן איקים להו דז' מתפללין והיאך היו מקשין למה צבור מתפללין ותפלתן לא היא תפלתו של שליח צבור ועוד מדברי רבן גמליאל שמקשה על חכמים למה שליח צבור יורד כך הוא אומר לדבריהם שאתם סוברים שכבר יצאו הצבור ידי חובתן בתפלת ט' ברכות שהתפללו ולא נתכוונו אלא לצאת ולא להסדרת שליח צבור (ולא) מפני מה הוצרך לירד ולשנותה לפנייהם והם כבר יצאו אמרו לו להוציא ידי חובת שאינו [עמוד מא] בקי. ועוד חזוק לדבר ממה שנפסקה הלכה כר"ג בר"ה וביום הכפורים מכלל דהם הכי סבירא ליה בשאר ימות השנה דש"ץ מוציא ידי חובת רבים דאי לא נימא הכי אלא שוה היה עם חכמים בשאר ימות השנה ואין חלוקה ביניהם אלא בראש השנה וביום הכפורים בפירוש לימא הלכה כרבנן גמליאל סתם ואנן ידעינן דבראש השנה וביום הכפורים הוא דהא ליכא פלוגתא בנייהו בחד מהני אלא ש"מ דאף בשאר ימות השנה אין הלכה כמותו אלא כחכמים ומינה מה בשאר ימות השנה תפלה שמתפללין בלחש הצבור היא עצמה מסדרה שליח צבור ועובר לפני התבה ואומרה אף שלשני פרקים הללו תפלה שמתפללין הצבור היא גופה מסדר שליח צבור וחוזר ויורד לפני התיבה ואומרה בקול גדול ותו לא מידי.

ומדאמר רב האי בדיון הוא שאפילו בלחש בצבור נמי כדי שיסדר שליח צבור את תפלתו אלא שלא תקנו לו בלחש אלא ז' אתה מכיר שנתברר לו דמתניתין בט' ברכות עומד ולא בז' לפי פירושינו ותקנה זו שחזר ותלה

הדבר בה לא נתבררה ולא נתפשטה שהרי הוא ואביו אמרו אם בקי הוא ויודע שאינו משתבש שפיר דמי לומר ואם נתקנה תקנה לומר ז' ונתפשטה בישיבות היאך סוברין לומר שפיר דמי ט' ולפי שתלה הדבר במנהג מנהג לשנות מטבע שטבעו חכמים לא שמענו ולא ראינו.

הוא ליה פסקא מי שהוא בקי מתפלל ט' ברכות בין ביחיד בין בצבור ביחיד לצאת ידי חובתו ושומע תקיעות שלא על סדר ברכות בצבור כדי להסדיר שליח צבור את תפלתו עם תפלת הצבור ועוד מתוך שאין ברכות הללו שגורין בפי המתפלל חיישינן שמא בא לידי שבוש לפיכך שליח צבור יורד ומוציא ידי חובת בקי וכל שכן מי שאינו בקי ועוד כדי שיהיו שומעין תקיעות על סדר הברכות דהא ק"ל דחבר עיר דהיינו צבור שומעין על הסדר ועל סדר ברכות ושלא בחבר עיר שומעין על הסדר ושלא על סדר ברכות נמצא שליח צבור מוציא ידי חובת העומדין אחריו בבית הכנסת שהתפללו ושאינן בקיין להתפלל ועם שבשדות האנוסין מלבא שאינן בקיין להתפלל והוא הדין לחולה ולזקן שאנוסין מלבא אבל עם שבשדות הבקיין להתפלל מתפללין לעצמן שם ויוציאין. ובני אדם העומדים בעיר ואינם בקיאים בתפלת ט' ונתעכבו מלבא מאין אונס אינן יוצאין עד שבאים ושומעין. והבקיין להתפלל ונמנעו מלבא והתפללו במקומם יצאו אלא שלא עשו מצוה כתקנה. ובשאר ימות השנה כל יחיד ויחיד חייב ואין שליח צבור מוציא אלא ידי מי שאינו בקי ובלבד שיהא מצוי ושומע אבל ידי הבקי ושאינו מצוי ואנוס אינו מוציא.

ויש מקומות נהגו בראש השנה לירד שליח צבור לפנייהם ומתכונים צבור לעמוד אחריו ואין זה העקר אלא שהרב ר' ישראל הורה לעשות כן בכל תפלה ותפלה ולא סמכו חכמים על דבריו.

תשובות הגאונים - הרכבי סימן רנז

ושש' ציבורא דאיעכבא להו תפלת המנחה עד עידן רמשא ואו מצלו בלחש חליף יומא כי עאבר שליחא לפני התיבה ואמר קדושה ומצלי י"ח בקלא מוציא את כולן ומיחייבין למעקר כרעיהו או דילמא לא מפיק ולא מחייבין. עלתה על לבנו שלנו טרם העת הזאת שבשאר ימות השנה הלכה כרבן גמליאל ששליח צבור מוציא את הרבים שאחורי בית הכנסת ידי חובתן. והיינו סוברין כי דר' הונא ציפורה בשם ר' יוחנן שתיים הן אחת שלברכות שלראש השנה ויום הכפורים ואחת סתם דאתיא אפילו בשאר ימות השנה. ואחר כך היבטנו היטב בשמועה [דף קכ"ב] וראינו שהדברים משוקלים ואפשר דלא אמ' ר' יוחנן אלא חדא ובברכות שלראש השנה ויום הכפורים היא [הך] סוגיא דשמעתא. כי כיון שאמר רבה בר בר חנה אמ' ר' יוחנן מודים חכמים לרבן גמליאל הקשינו היאך אתה [אומ] ר' שר' יוחנן סובר מודים והאמ' ר' הונא צפורה אמ' ר' יוחנן הלכה כרבן גמליאל ואין לך לומר הלכה כמותו אלא מיכלל עליה וודאי דפירושא דר' אבא לא קם הכל מודים שאין הלכה במקום מודין. ובא ר' אבא לפרש כי מודים בברכות שלראש השנה ויום הכפורים והלכה מכלל דפליגי בברכות שלכל השנה עד אשר הוקשה עליו דהא אמ' ר' הונא ציפורה אמ' ר' יוחנן הלכה כרבן גמליאל בברכות שלראש השנה ויום הכפורים [דאלמא פליגי עליה בברכות שלראש השנה ויום הכפורים] ונמצאו לנו שתי שמועות. אחת שמודים ואחת הלכה. וצריכין אנו להעמיד את זו בדבר אחד וזו בדבר אחר. ואשר חשב ר' אבא לחלוק את דברי רבן גמליאל ולומר כי דבר זה על ברכות שלראש השנה ויום הכפורים וזו על תפלות שלשאר השנה. ובאחד החכמים חלוקין עליו והוא שאמר בו ר' הונא ציפורה בשם ר' יוחנן שהלכה כמותו. ובאחד מודים לו והוא שאמר רבה בר בר חנה בשם ר' יוחנן מודים ולא היה יכול לומר כי בכל השנה מודים לו כי בשלראש השנה ויום הכפורים נחלקו עליו כי אם בתמודות שהן ידועות וברורות לכן הן מודים לו היאך יחלקו עליו באשר אינן ידועות לכל. לפיכך העמידה בפירוש שינוי ולא בשמועה כי מודין הן לו בשלראש השנה ויום הכפורים וחלוקין עליו בשלכל השנה והלכה כמותו. אילו עמדו הדברים הללו היה לדבריך ולשאלתך שבזמן שהעת [ע"ב] דחק אל יתפלל הציבור מנחה בלחש אלא ירד שליח צבור ויכונו דעתן ויעקרו את רגליהן. ויפסעו לאחוריהן. וכן היינו סוברין וגם היינו סוברין כי אשר הוקשה לר' אבא איך תאמר שמודים חכמים לרבן גמ' בברכות שלראש השנה ושליום הכפורים והלא שמענו בפירוש שהלכה כרבן גמ' בברכות שלראש השנה ושליום הכפורים מיכלל דפליגו עליה אינו מבטל את השמועה הראשונה האמורה סתם הלכה וכי ודאי הוא אומ' בין בשלראש השנה ויום הכפורים ובין שלשאר ימות השנה כי שליח צבור מוציא את הרבים ידי חובתן וחלוקין עליו בזה ובזה והלכה כמוהו בזה ובזה. והקושיא דקשי לן מעיקרא איך אמ' ר' יוחנן מודים ואמ' הלכה פירוקה כדבר נחמן בר יצחק מאן מודין ר' מאיר ומצינו לו בריתא מפורשת דברים ברורים דר' מאיר מודה לו בברכות שלראש השנה ושליום הכפורים. ואחרי כן ראינו כי לא שמענו שרבן גמ' אומ' בברכות שלראש השנה כי שליח צבור מוציא את הרבים ידי חוב' אלא מר' אבא. ולא מפי שמועה אמרה אלא שינויא ודברים ברורים שביקש להשים לרבן גמ' שני דברים להעמיד הלכה על אחד מהן ומודים על אחד מהן. וכיון שלא עמדו דבריו מנין לנו

שרבן גמ' אומ' בברכות שלכל השנה כי שליח ציבור מוציא את הרבים דיל' לא אמר רבן גמ' אלא בשלראש השנה ויום הכפורים בלבד והרי דברי משנתנו בברכות שלראש השנה הן ובם חלוקת רבן גמ' ואשינויי לא סמיכין וכל שכן שינויא דר' אבא בטל. וזה אשר נאמרה דר' הונא צפורה בראשונה [דף קכ"ו] סתם שאף על סתם נאמר מודים חכמ' לרבן גמ' ושמעתא אליבא דהיל' הוא דסליקא ומשנתנו בראש השנה היא ועליה נאמ' סתם הלכה כרבן גמ' ואף עליה נאמר סתם מודין לרבן גמ' וקשתה לנו ופירקנה. וכיון שבא ר' אבא להעמיד את שמועות מודין בזו שהן שחולקין בה אמרו לו והלא בזו אמרו הלכה נמצאת השניה דר' הונא ציפור' פירוש לראשונה. וחקרנו עוד בתלמוד ארץ ישראל לראות שמא שתי שמועות הן או שמא בכל השנה תאמרה ומצאנו כי שמועה אחת היא ובשל ראש השנה היא כאשר במשנתנו וכן אומרין הדברים. ר' הונא רבה דציפורין בשם ר' יוחנן הלכה כרבן גמ' באילין תקיעתא. ולא עוד אלא דקאמרין בשמעתין ומאי שנא הני אי נימא משום דנפיש בהי קראיי והאמ' רב חננאל אמ' רב כיון שאמר בתורתך כתוב שוב אינו צריך אלא משום דוישן. ואילו היה שליח ציבור בברכות שלכל השנה מוציא את הרבים ידי חובתן לא הוה שאניאן הני. ועוד דבר אחר דרבן גמ' קא פאטר העם שבשדות והעומדין אחורי שליח ציבור בבית הכנסת. ואם תאמר שדברי רבן גמ' בשנה כולה והלכה כמותו נמצא לדבריך שהעם שבשדות פטורין מהתפלל כלל בזמן שיש שליח ציבור בעיר. הילכך אין לנו לחתוך דרבן גמל' פליג בכלה שתא והיל' כותיה. אלא בזמן שהדברים משוקלים לחומרא עבדינן. ומתוך שאתה תלמיד חבר לנו והר גבוה בתורה גלינו לך את רחישות לבבנו. ודאתן עלה מיהא שאלה ששאלת אין בנו כח לפטור את הציבור אלא בתפלת השליח וכיון דעתן. [ע"ב] וכן מנהג הישיבה בזאת שממהרין ומתפללין כל אחד ואחד בעצמו ושליח ציבור יורד לפנייהם ואומר אבות וגבורות וקדוש' השם וחותרם: